

Czesław Cekiera

"Mit Jungen Menschen im Gespräch", G. Gebhardt, Frankfurt a/Mein 1972 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 14/1, 189-193

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ZAGADNIEN PSYCHOLOGII I ETYKI

G. Gebhardt: *Mit Jungen Menschen im Gespräch*, Verlag J. Knecht-Carolusdruckerei GmbH, Frankfurt a/Mein 1972, s. 217.

Problemy młodzieżowe zawsze były przedmiotem zainteresowań i obecnie są również przedmiotem ożywionej dyskusji rodziców, wychowawców, różnego typu specjalistów, pedagogów, psychologów oraz terapeutów. Autorka *Rozmów z młodzieżą* Dr Gusti Gebhardt jest wieloletnią kierowniczką Poradni Młodzieżowej we Frankfurcie nad Menem, w wielkomięjskim centrum przemysłowym, handlowym i kulturalnym. Przez jej gabinet przewija się stale młodzież, która przychodzi do poradni ze swoimi problemami życiowymi i szuka rozwiązania konfliktów. Nowa, kolejna już jej praca traktuje o palących problemach współczesnej młodzieży.

Autorka z dużym rozeznanieniem aktualnej sytuacji i znajomością problemów młodzieżowych dzieli się w swej książce swoimi doświadczeniami. Wachlarz poruszanych zagadnień jest bardzo szeroki: szkoła, wychowanie, problemy zawodowe, poczucie sensu w życiu, różne formy konfliktów, samozaufanie, problem narkomanii, seksu, religii. Problemy życiowe młodzieży ujęte zostały w książce w krótkich szkicach wyjętych z życia i praktyki poradnianej. Bardzo cennym w pracy, z punktu widzenia profilaktyczno-terapeutycznego oraz wychowawczego jest sformułowanie właściwego problemu po każdym omówieniu przypadku oraz postawienie pytań do wyjaśnienia i do konkretnego rozstrzygnięcia problemu.

Praca G. Gebhardt składa się z 2 części. Pierwsza — z dziennika doradcy młodzieżowego — zawiera 2 rozdziały: I. Pytania i problemy; II. Dwa style życia pod jednym dachem. Druga część mówi o pomocy ukierunkowanej i zawiera 3 rozdziały: I. Z problematyki narkomanii młodzieży; II. Młodzież i seks; III. Młodzież i religia.

W pierwszej części, w r. I poruszone są problemy młodzieży dorastającej, tej która kończy szkołę podstawową. W tym okresie rodzą się nowe problemy związane z ogólnym prawem a realnymi możliwościami dalszego kształcenia, czy zdobywania zawodu. Młody człowiek staje przed dylematem: co robić dalej? co wybrać po maturze? jak nawiązać nowe kontakty? Z tymi zagadnieniami wiąże się sprawa nowych przyjaźni, zakochań oraz współżycia seksualnego, a także potrzeba sa-

modzielności oraz prawo samostanowienia o sobie i potrzeba niezależności.

W poszukiwaniu tych wartości dość często zdarzają się młodzieży pomyłki, konflikty, sytuacje bardzo trudne, uwikłania w pseudowartości, poszukiwanie pamiątek. U tej zagubionej na drodze własnego życia młodzieży dotychczasowe postępy w nauce ulegają osłabieniu, pogorszeniu. Młodzież usiłuje się ratować przy pomocy środków dopingujących, odurzających. Nadużywanie ich prowadzi z kolei do uzależnienia się, poczucia pustki, depresji. Problem złego poczucia pociąga za sobą pytanie o sens czy bezsens życia lub ewentualnie pytanie, jak uwolnić się od narkotyków, jak ukierunkować swoje życie? Oto w skrócie problematyka pierwszego rozdziału. Każdy z tych problemów ilustrowany jest w książce konkretnym przykładem.

W r. II omówione zostały dwa różne style życia pod jednym dachem. Wyeksponowane tu zostały konflikty młodego i starszego pokolenia, rodziców i dzieci. Autorka rozważa szereg spraw domowych związanych z codziennym życiem kształtujących postawy i styl życia rodzinnego. Poruszono tu m. in. takie sprawy jak: ubieranie się, spożywanie posiłków, wychodzenie z domu, odwiedziny, posiadanie własnego pokoju, porządek dnia, wydawanie pieniędzy, życie seksualne, sprawy zawodowe, praktyki religijne.

Druga część pracy porusza bardzo aktualne obecnie, szczególnie na Zachodzie, zagadnienie narkomanii, seksu oraz religii, przy czym dwa pierwsze zagadnienia potraktowane zostały bardzo szeroko, o trzecim natomiast jest tylko wzmianka. Takie proporcje problemów narzucone zostały przez samą rzeczywistość, przez życie. Życie młodzieży w Zachodniej Europie koncentruje się przeważnie wokół dwóch problemów. Problem przyjaźni i seksu u młodzieży kryje w sobie szereg dylematów trudnych do rozwiązania. Jak pogodzić np. ścisłą przyjaźń i zażyłość, jaka łączy dwoje młodych ze zbyt rygorystycznym stylem życia rodziców, którzy kategorycznie zabraniają wszelkich kontaktów i którzy nie tolerują swobodnego zachowania się swych dzieci? „Mój przyjaciel nie odpowiada moim rodzicom”. Wbrew „staromodnym” zasadom rodziców ich kilkunastoletnie dzieci utrzymują kontakty seksualne, zażywają środki antykoncepcyjne lub przerywają ciążę, lub mają już własne dzieci. Autorka na marginesie tych problemów stawia szereg pytań do wyjaśnienia. Jak daleko sięga rodzicielska odpowiedzialność za stosunki seksualne ich dzieci? Jaka jest ocena moralna i medyczna przyjmowania środków antykoncepcyjnych, przerywania ciąży przez nastolatki? Jak postępować z nastolatkami, które posiadają już własne dzieci? Czy prawo do ochrony życia jest nieograniczone? Jakiego wykształcenia mają prawo domagać się dzieci od swych rodziców? Czy rodzice w każdym wypadku muszą zgadzać się na zmianę miejsca stu-

dów, gdy ich dziecko pragnie uwolnić się spod kurateli rodziców? Czy rodzice mają prawo narzucania swym dzieciom kontaktów i przyjaźni, które im zupełnie nie odpowiadają? Jak uwolnić się od narkotyków? Te i szereg innych pytań do wyjaśnienia stawia Autorka na marginesie konfliktów Marleny, Gabi, Erika, Angeliki, Ervina, Dietera i wielu innych.

Problem narkomanii stanowi epidemiologiczne zjawisko w RFN. Nic dziwnego zatem, że Autorka poświęca mu tak dużo miejsca. Młodzi ludzie zaczynają zażywać najczęściej w grupie z ciekawości, bo zwyczaj panujący w grupie tak każe. Potem powstaje problem uzależnienia, nałogu, z którego powrót jest bardzo trudny lub wręcz niemożliwy. „...,zacząłem palić haszysz tylko z ciekawości... chciałem wiedzieć, czy jest trochę prawdy w tym, co mówią, że rozszerza świadomość i wywołuje stan euforii. Ponadto podobało mi się wzajemne odnoszenie się w grupie, w której zażywano narkotyk” (Dieter s. 32). Fascynacja narkotykiem prowadzi do uzależnienia, do sytuacji w ich mniemaniu beznadziejnej, do próby samobójczej. „...,Od trzech lat wstrzykuję sobie opiaty. Cztery razy byłam w klinice. W domu nie mogę mieszkać. Rodzice mi to otwarcie oznajmili. Mają obawę o młodsze rodzeństwo. Rozumiem ich dobrze. A jednak. Gdy wracam z kliniki znów wracam do narkotyku” (Klaudia lat 19, s. 34).

Autorka poddaje analizie różne przyczyny i uwarunkowania tego zjawiska. Wśród nich podkreśla lęk egzystencjalny (*Existenzangst*). „...,nikt mnie w tym życiu nie kochał, nikt mi nie powiedział, jak z tym życiem można dojść do ładu, nikt mnie nie nauczył jak kochać ten świat” (s. 129).

Lęk egzystencjalny stał się dominującą cechą osobowości narkomana, a także wielu współczesnych ludzi. Neurotyczna osobowość naszych czasów dotknięta jest poczuciem zagrożenia i lęku. Człowiek dzisiejszy odczuwa lęk przed utratą kogoś lub czegoś, lęk przed rozłąką, przed brakiem akceptacji w grupie, przed rozczarowaniem, przed zagrożeniem, przed przyszłością i z powodu przeszłości. Widoczna jest też wyraźna analogia między uzwaniem narkotyków a próbami samobójczymi. Powszechne jest zdanie, że narkomania jest samobójstwem na raty. Narkomani mówią: ja chcę mieć spokój i przede wszystkim nie wiedzieć o tym, co mnie dręczy i przygnębia. Samobójcy natomiast mówią: chciałem mieć spokój. Po prostu spać. Nic nie wiedzieć. Zagrożenie fizycznej egzystencji jest rodzajem wołania SOS o pomoc. Każdy, kto troszczy się o młodzież musi nauczyć się rozumieć to wołanie (s. 130).

Jakie możliwości stoją przed terapią? Narkomani ze względu na brak motywacji do leczenia są najtrudniejszą grupą pacjentów do terapii. Trudno pomagać człowiekowi, który nie chce tej pomocy. Kto chce otrzymać pomoc, ten ma szansę na wyleczenie. Początkowo leczenie od-

wykowe przebiega w klinice. Kliniki jednak są jeszcze słabo przygotowane do leczenia narkomanów. Leczenie pokliniczne jest jeszcze większym problemem. Trzeba tu bowiem zmienić postawę pacjenta, psychologicznie i socjologicznie przeorientować człowieka. Nieosobowy środek — narkotyk — musi być zastąpiony przez „środek” osobowy — przez człowieka. Pytania o sens istnienia i sens życia nie rozwiąże chemiczna substancja. Na to może dać odpowiedź znowu tylko człowiek, który sam jest w poszukiwaniu zrozumienia istnienia, albo który już znalazł na to odpowiedź.

W praktyce terapeutycznej rodzą się różne modele rehabilitacji i stosowane są z mniejszym lub większym powodzeniem. Na podstawie kilkuletniego własnego doświadczenia w pracy z narkomanami Autorka dochodzi do następujących stwierdzeń i wniosków:

1. uzależniony od narkotyku jest ciężko chorym człowiekiem.
2. możliwość decydowania i wyboru jest radykalnie u niego ograniczona.
3. celem terapii jest przywrócenie mu możliwości decydowania.
4. człowiek zdolny do decydowania i działania występujący przeciw społeczeństwu wzbraniając się od pracy nie jest podatnym do terapii
5. ten, kto ujawnia swoje światopoglądowe albo polityczne przekonania wg własnego uznania, zasługuje na szacunek, ale nie na pomoc opieki społecznej.
6. należy utworzyć poradnie młodzieżowe oraz łańcuch pomocy rehabilitacyjnej dla zagrożonych narkotykami i uzależnionych od narkotyków.
7. należy utworzyć oddziały i kliniki specjalistyczne dla uzależnionych od narkotyków.
8. organizować trzeba wspólnoty mieszkaniowe, pod opieką fachowców ze stopniowym kwalifikowaniem do samodzielnego kierowania własnym życiem, oraz ośrodki poklinicznego oddziaływania.
9. szkoły, związki, państwo i kościół mają tu ważne zadanie do spełnienia.

10. uzależnieni od narkotyków nie powinni być poza nawiasem społeczeństwa; to są ludzie chorzy, którym winna być udzielona pomoc ambulatoryjna, terapia indywidualna i grupowa (s. 157).

W końcowej części książki omówione zostały problemy młodzieżowe związane ze sferą seksualną. Jest to temat otwarcie dziś dyskutowany. Poruszono tu więc takie tematy jak: seksualność a wychowanie, społeczne opinie, rola płci oraz społeczna rola mężczyzny i kobiety, seksualność a ludzka potrzeba drugiego człowieka, seksualność a przyjemne doznania, zdolność do miłości fizycznej, seksualność i poczucie własnej wartości, kochać i nie mieć dzieci (*make love, not babies*); co robić z uczuciem? samogwałt, homoseksualizm, wybór partnera, nierozzer-

walność małżeństwa. Wachlarz zagadnień jest tu szeroki, bo i ten problem, podobnie jak narkomania, jest dominującym zainteresowaniem młodzieży zachodniej. Propagowana szeroko pornografia poprzez środki masowego przekazu sprzyja temu zainteresowaniu.

W ostatnim rozdziale poruszone zostały niektóre problemy religijne współczesnej młodzieży. Autorka zwraca uwagę na kryzys wartości religijnych u dorastającej młodzieży, na odejście od tradycyjnych form życia religijnego a poszukiwanie nowych, bardziej humanistycznych m. in. w różnych radykalnych grupach nie formalnych np. „Ruch Jezusa”, „Dzieci Jezusa”, hinduizm, inne. Książka problem po problemie wyświetla to, co nas u młodzieży niepokoi i razi. Autorka dociera do sedna sprawy. Wykazuje, że młodzież broni tego, co uważa za słuszne.

Praca Dr Gusti Gebhardt ze wszech miar zasługuje na uwagę polskiego czytelnika. Może być pomocą dla praktyków lekarzy, psychiatrów, psychologów, oraz terapeutów. Pozwala lepiej zrozumieć problemy, potrzeby i psychikę współczesnej młodzieży.

Czesław Cekiera

J. Buchmann, Hans-Dieter Braun: Umgang mit Drogengefährdeten, Hoheneck-Verlag GmbH, Hamm/Westf. 1973, s. 192.

Postępowanie z ludźmi zagrożonymi narkomanią oraz terapia i resocjalizacja narkomanów jest sprawą trudną i zbyt skomplikowaną. Wydana zbiorowa praca, którą zredagowali ksiądz prał. Joseph Buchmann i Hans Dieter Braun, podejmuje właśnie ten aktualny i palący obecnie na zachodzie problem narkomanii oraz problem zagrożenia młodzieży przez narkotyki. Rozwój narkomanii u młodzieży wskazuje na stały wzrost liczby nowych przypadków uzależnień od narkotyków. To skłoniło w/w Autorów do syntetycznego opracowania tematu w różnych aspektach.

Z bogatej już dziś problematyki narkomanii autorzy wybrali kilkanaście zagadnień dotyczących rehabilitacji narkomanów. Problem, jak postępować z zagrożonymi narkomanią ujęty został w wielu różnych aspektach. Autorami poszczególnych rozdziałów są specjaliści — praktycy różnych dziedzin nauki: lekarze, psycholodzy, psychagodzy, asystenci społeczni, duchowni.

W przedmowie książki zwrócono uwagę na aktualność zjawiska narkomanii wśród młodzieży, na stale wzrastającą liczbę uzależnień od narkotyków, na szkodliwe skutki nadużywania środków odurzających. Tematy do książkowego opracowania wybrane zostały z szeregu seminariów odbytych w Hamm/Westf. w różnych instytucjach służby zdrowia